

anatomische theater is een ruimte voor interactie en productie, tot stand gebracht door spelers die zich, gemotiveerd door nieuwsgierigheid, verzamelen in een tijdelijke of permanente locatie. De voorstelling bestaat uit een reeks handelingen die wordt uitgevoerd volgens een nauwkeurig protocol, waardoor het een goed geregelde ceremonie wordt. Kennis is een sociale praktijk: de voorstelling wordt voltooid door de aanwezigheid van het publiek, dat niet noodzakelijk bestaat uit specialisten. In sommige gevallen wordt muziek ten gehore gebracht voordat de demonstratie begint.

Een voorstel

Op 18 mei 2018, een week voor de inwijding van de Arch-Week, bestond er nog steeds onduidelijkheid over de definitieve locatie van het interviewpaviljoen. Moest het vanwege gemeentelijke veiligheids- en erfgoedregelgeving ergens in de achtertuin van de Triennale worden opgesloten? Misten we dan niet de kans om de stad te verrijken met een waardevolle satelliet van het Palazzo dell'Arte?

Het project bestaat uit een onderstuk en een aerostatische dakconstructie. Het onderste deel van de *cavea* of tribune, die uit een achthoekig volume is gesneden, is samengedrukt en steil om van het gesprek een collectief intellectueel bad te maken, hiërarchische patronen te vermijden en informele deelname te stimuleren.¹³ Het piramidale dak, bekroond door een ballon, reikt tot 19 m boven de grond en overbrugt de kloof tussen de microscopische schaal van het theater en Muzio's monumentale architectuur.¹⁴ Een microfoon, als het verdwijnpunt van alle zichtlijnen in het theater, hangt aan de zeer instabiele, zwevende nok van het dak.

De naam Teatrino verwijst duidelijk naar Rossi en naar de complexiteit die hij ziet in het verkleinwoord. Er is niets ironisch of kinderachtigs aan de naam, die is namelijk verbonden met het 'singuliere, repetitieve en bijna geheime karakter van dit soort ruimten'. Het woord verwijst naar het houten anatomietheater in Padua — 'een plek waar de wetenschappelijke procedure een prestigieuze dimensie krijgt' — en naar alle andere eenvoudige, voorlopige structuren die Rossi's geheugen bevolken: 'zo bestendig als een midzomerse liefdesaffaire, zo bestendig als een koortsig, onzeker seizoen'.¹⁵ Als de koperen bol bovenop het Teatro del Mondo in Venetië zou kunnen worden opgeblazen, dan zou deze hypertrofische bal het dak eraf scheuren en wegvliegen met medeneming van de achthoekige structuur.

Uiteindelijk kwam het Teatrino, ontworpen met een levensduur van een week, na de inhuldiging op 26 mei 2018 voor de hoofdgevel van het Palazzo dell'Arte te staan, op gepaste afstand en in dezelfde verhouding als die van een doopkapel tot een kathedraal. De hele zomer lang werden er via een formule genaamd Varietà — een eerbetoon aan de beeldtaal van de *televisie* — stemmen uit de wereld van design, muziek, kunst en architectuur voor het voetlicht gebracht. Elke avond werd de ballon in de *cavea* neergelaten om te voorkomen dat hij zou worden blootgesteld aan eventuele harde wind. Elke ochtend, da na dag, markeerde het ceremoniële oplaten van de ballon het begin van de activiteiten van het theater, zodat dit een vertrouwd verschijnsel werd in het stadsbeeld.

Vertaling: InOtherWords,
Maria van Tol

13

De *cavea*, met een diameter van 7 m, is toegankelijk via twee kleine trappen die tegenover elkaar liggen. Geïnterviewden en interviewers bevinden zich op de laagste trede van een cirkelvormige zitkuil met een diameter van 1,5 m. De rest van de ruimte is verdeeld in treden van 50 cm hoog en 75 cm diep, en is gereserveerd voor het publiek. Het onderste deel bestaat uit een houten structuur met een vloer van vuren multiplex platen; de buitenwand is bekleed met diagonaal geplaatste houten latten.

14

De dakconstructie bestaat uit acht kabels die aan de bovenkant van het onderste deel zijn verankerd en omhoog worden getrokken door een heliumballon met een diameter van 5 m. De opwaartse kracht van de ballon bedraagt 42 kg. Langs de kabels bevinden zich gestreepte driehoekige lappen van micro-geperforeerde scheepstextiel (70 gr/m²). De totale dakconstructie, van de kabelankers beneden tot aan de onderkant van de ballon, is 11 m hoog en weegt ongeveer 16 kg.

15

Aldo Rossi, *Autobiografia Scientifica* (Milaan: Il Saggiatore, 2009), 51–52.

A Tent without a Landscape Auditorium Victoria & Albert Museum

Aslı Çiçek and Maarten Liefoghe

When René Magritte painted *La Chambre d'Écoute* in 1952, an interior showing a gigantic green apple filling a room, the surrealist was applying a mechanism that recurs throughout his oeuvre, and that marked his strand of surrealism: placing daily objects in an unusual context, and creating associations that are triggered by realistic rather than dreamy items. What Magritte reaches with the painting could be compared to what Bertolt Brecht defined, about ten years earlier, as the 'alienation effect', which revolutionised the staging of a narrative in the theatre: 'To alienate a process or a character means at first simply to take away from the process or the character what is self-evident, known, plausible, and to generate astonishment and curiosity about it.'¹ Brecht's definition of alienation became a popular term in the critical discourse of various realms of cultural production. In architecture, however, it is less common. The auditorium of the Photography Centre in the Victoria & Albert Museum, opened in 2018, may be a project that 'takes away the self-evident' — in this case from a museum gallery interior, an auditorium and a tent.

Designed by David Kohn architects, this auditorium space is not articulated as the usual separate auxiliary space, but as an integral part of the collection display of this section of the V&A, the London museum dedicated to what used to be called the applied or decorative arts, now identifying as a museum of art and design. Positioned in the exhibition halls themselves, the auditorium itself is the big apple in the room: a large tent-like construction in a gallery at the far end of two long exhibition halls dedicated to the photography collection. According to the architects, the choice for (the image of) a tent is a very conscious attempt to relate to the 'dark tent', which they saw as a common reference both in photography and architecture. This specific type of tent was used frequently from the middle of the nineteenth century to enable the photographers to develop their 'landscapes' immediately *in situ*. Portable and quickly put up, a dark tent provided the necessary darkroom conditions to develop film on glass plates. Whether this reference to the history of photography is familiar to the average visitor of the V&A photography collection is unsure, the directness of the tent's formal appearance, however, and its capacity to define an interior are indisputable.

The tent is an archetypal structure of shelter, but tents also serve representational purposes. In many nomadic societies, to be allowed into the tent of the ruler equals a gesture of hospitality and openness to dialogue. In a less formal way, around 1800 the temporary structure also became a theme for decorating aristocratic interiors. Famous examples are the *Château de Malmaison's* bedrooms, decorated by Percier & Fontaine at the request of Napoleon's first wife Joséphine de Beauharnais, or K.F. Schinkel's *Zeltzimmer* (tent room) in Schloss Charlottenhof in Potsdam. In a bedroom behind the neoclassical façade of the palace, Schinkel managed to create the entirely unexpected illusion of entering a bright tent set up in nature — without giving up the comforts of the interiors in a solid building. The *Zeltzimmer* stages a romantic dream of traveling and exploring.

1

Bertolt Brecht, 'Über eine nichtaristotelische Dramatik 1933–1941', in: Bertolt Brecht, *Gesammelte Werke Band 15: Schriften zum Theater* (Berlin: Suhrkamp Verlag, 1963), 303.

Tent zonder landschap

Auditorium Victoria & Albert Museum

Aslı Çiçek en Maarten Liefoghe

Toen René Magritte in 1952 zijn *La Chambre d'Écoute* schilderde, een afbeelding van een interieur met daarin een enorme, kamer vullende groene appel, paste de surrealist een zet toe die op verschillende plaatsen in zijn oeuvre is terug te vinden. Deze zet is kenmerkend voor zijn soort surrealisme: alledaagse voorwerpen in een ongewone context situeren en associaties oproepen door middel van werkelijke, in plaats van dromerige dingen. Magritte bereikt met dit schilderij een effect dat lijkt op wat Bertolt Brecht zo'n tien jaar eerder 'het vervreemdingseffect' noemde en dat een revolutie teweegbracht in de encensering van verhalen in het theater: 'Als een proces of personage wordt vervreemd, betekent dat in eerste instantie eenvoudigweg dat er aan dat proces of personage wordt onttrokken wat er vanzelfsprekend, bekend en aannemelijk aan is en dat daarover verbazing en nieuwsgierigheid wordt opgewekt.'¹ Hoewel Brecht's vervreemding uitgroeide tot een populair begrip in het kritische discours van verschillende domeinen van culturele productie, wordt zij in het domein van de architectuur weinig gebruikt. Toch kan het in 2018 geopende auditorium van het Photography Centre in het Victoria & Albert Museum in Londen worden gezien als een project waaraan is 'onttrokken wat vanzelfsprekend is' – in dit geval aan een museumzaal, een auditorium en een tent.

Het door David Kohn Architects ontworpen auditorium is niet gearticuleerd als een aparte nevenruimte, zoals gebruikelijk, maar als een integraal onderdeel van de collectieopstelling in dit deel van het V&A, het Londense museum gewijd aan wat vroeger de toegepaste of decoratieve kunsten werden genoemd en dat zich nu identificeert als een museum voor kunst en design. Het auditorium is 'de grote appel in de kamer', een grote, tentachtige constructie in een zaal aan het uiteinde van twee langere expositieruimten voor de fotocollectie. Volgens de architecten is de keuze voor (het beeld van) een tent een bewuste poging om te verwijzen naar de 'donkere tent', die zij als een gemeenschappelijke referentie van de fotografie en de architectuur beschouwen. Dit type tent werd vanaf het midden van de negentiende eeuw vaak door fotografen gebruikt om hun landschapsfoto's onmiddellijk en ter plekke te ontwikkelen. De donkere tent was draagbaar en snel op te zetten en stelde de fotograaf in staat om de film op glasplaten te ontwikkelen, net als in een donkere kamer. Of deze verwijzing naar de geschiedenis van de fotografie een belletje doet rinkelen bij de gemiddelde bezoeker van de fotocollectie van het V&A is niet zeker, maar het directe effect van de tentvorm en zijn vermogen om een interieur te definiëren staan buiten kijf.

De tent is een archetypische vorm van beschutting, maar wordt ook voor representatieve doelen gebruikt. In veel nomadische samenlevingen is het verlenen van toestemming om de tent van de heerser te betreden een gebaar van gastvrijheid en een teken van mogelijke dialoog. In een minder formele context begon de tijdelijke structuur rond 1800 ook een rol te spelen als thema bij de inrichting van aristocratische interieurs. Beroemde voorbeelden zijn de op verzoek van Napoleon's eerste vrouw Joséphine de Beauharnais door Percier & Fontaine ingerichte slaapkamers in het *Château de Malmaison* bij Parijs en K.F. Schinkel's *Zeltzimmer* (het tentvertrek) in Schloss Charlottenhof in Potsdam. Schinkel heeft in een slaapkamer

¹ Bertolt Brecht, 'Über eine nichtaristotelische Dramatik 1933–1941', in: Bertolt Brecht, *Gesammelte Werke Band 15: Schriften zum Theater* (Berlijn: Suhrkamp Verlag, 1963), 303.

The small auditorium of the V&A Photography Centre offers visitors a similar unpredicted experience, with tones of alienation and displacement. A crucial difference with the *Zeltzimmer* is that this tent appears not merely as a tent interior, but also as a tent standing in a gallery. Its grey-blue, steel-clad front has foldable doors, which make it possible to transform the auditorium and the gallery space 'outside' into a hall for gatherings. Inside, the red walls of the auditorium tent are vaguely reminiscent of Empire or film theatre interiors.

By integrating a space for screenings, debates and exchange *into* the museum galleries where usually only the collection display would be found, the tent realises the closest possible approximation of gallery and auditorium spaces and activities. If the tent décor offers a pleasant moment of alienation, it is also what makes this imbrication of museum activities most plausible and gives it a sense of decorum in line with the V&A's architectural and institutional character.

David Kohn Architects, Victoria & Albert Museum Photography Centre Auditorium (2018), seen from the gallery/ gezien uit de tentoonstellingszaal

achter de neoclassicistische gevel van het paleisje de geheel onverwachte illusie weten te scheppen dat men een lichte, in de natuur opgezette tent betreedt – zonder het comfort van interieurs in een solide bouwwerk op te geven. De *Zeltzimmer* is het toneel van romantische dromen over reizen en ontdekken.

Het kleine auditorium van het fotografiecentrum van het V&A biedt bezoekers een soortgelijke onverwachte, met vervreemding en verplaatsing doortrokken ervaring. Een cruciaal verschil met de *Zeltzimmer* is dat het hier niet alleen om de binnenkant van een tent gaat, maar ook om de manier waarop de tent in een museumzaal staat opgesteld. De grijsblauwe, met staal beklede voorkant heeft vouwdeuren zodat het auditorium en de tentoonstellingsruimte eromheen kunnen veranderen in één locatie voor bijeenkomsten. De rode wanden in de auditoriumtent refereren vaag aan de Empirestijl en interieurs van filmtheaters, en zorgen voor een warme gloed.

Door deze plek voor screenings, debatten en uitwisselingen *in* de museumzalen te schuiven, waar gewoonlijk niets anders te vinden is dan de collectieopstelling, realiseert de tent de dichtst mogelijke toenadering tussen de ruimten/activiteiten van museumzalen en die van auditoria. Het tentdecor zorgt beslist voor een aangenaam moment van vervreemding, maar deze inrichting is precies ook wat deze overlapping van museale activiteiten plausibel maakt en een decorum verschaft dat in overeenstemming is met het architectonische en institutionele karakter van het V&A.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

V&A Photography Centre, interior/ binnenkant